

heemkundige kring
Meise-Oppem-Wolvertem

BERLA

driemaandelijks tijdschrift

jaargang 1989 nummer 27

BERLA vzw

HEEMKUNDIGE KRING

MEISE-OPPEM-WOLVERTEM

EN OMGEVING

BERLA verzamelt alles wat betrekking heeft op onze fusiegemeente en omgeving.

EREVOORZITSTER
VOORZITTER
ONDERVOORZITTER
SEKRETARIS
PENNINGMEESTER

E. VAN HEMELDONCK
R. BELLEMANS
R. MOYSON
R. MOERENHOUT
C. VAN NECHEL

REDAKTIERAAD

R. Bellemans
J. Cornelissen
M. Gillisjans
R. Moerenhout
R. Moreau
W. Pas
M. Van Den Broeck
E. Van Hemeldonck
C. Van Nechel

Ons Tijdschrift :

- . verschijnt driemaandelijks
- . jaarabonnement (+ lidgeld) 200 frank
- . los nummer 60 frank
- . de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

Zetel van de Kring :
Hasseltbergstraat 21
B - 1860 Meise
Tel. 02/269.53.15
ASLK 001-1189490-55

Lokaal :
DE SNIPPER (Nr 5)
Brusselsesteenweg 73 - 1860 Meise
Toegankelijk : Elke woensdag tussen 14 en 17 u.
(niet tijdens de schoolverlofperioden -
andere dagen op aanvraag)

foto A.C.L.

Museum Kunst & Geschichte

BARON D'HOOGHVORST

Brussel is van oudsher gekend als de stad waar de kunstnijverheid een zeer hoog artistiek niveau bereikte. We denken aan de Brusselse wandtapijten, de kant en goudsmeedkunst, het faïence en van iets jongere datum, het Brusselse porselein.

In de eerste helft van de 19de eeuw is de porseleinproductie nog belangrijk en volgt de modetrend, nl. de Franse stijlen : Empire en Louis-Philippe. Het kleurenpalet is levendig en het decor verscheiden ; behalve gevarieerde bloemboeketten, miniatuurlandschapjes of romantische tafereeltjes gebruikt men ook het portret als hoofdmotief aangebracht in cartouches of uitgespaarde réserves ; uiteraard zijn portretten van beroemde personages, vermaarde schilders zoals Van Dijck, Teniers, Van Ostade en andere of geliefde historische figuren dankbare onderwerpen voor de miniatuurschilder.

Joseph Panneel en Edouard Chappel werkten in het tweede kwart van de 19de eeuw (1830-1840) als "thuisschilders-décorateurs" op porselein.

De lijst doorlopend van de werken die van deze kunstenaars nog bekend zijn, treffen we enkele sierbordjes met portretten van Leopold I, onze eerste vorst, Louis-Philippe, de toenmalige koning van Frankrijk, en in dit koninklijk gezelschap, tot onze verrassing, ook Baron Vander Linden d'Hooghvorst

Het sierbord met de beeltenis van Baron d'Hooghvorst heeft een doorsnee van 23 cm. Op een amarantrode grond wordt het ingelijst portret aangebracht. Van de schittering van goudglans wordt rijkelijk gebruik gemaakt, zowel voor de lijst, de randversiering als voor het embleem d.i. de met laurierranken omkranste degen die aan weerskanten van het portret voorkomt. d'Hooghvorst is immers aanvoerder. Generaal van de Burgerwacht !

Charles Piqué brengt de leden van het Voorlopig Bewind (1830) samen in één tableau, het zijn: A. Gendebien, Jolly, Ch. Rogier, L. de Potter, S. Van de Weyer, Baron F. de Coppin, Graaf F. de Merode, J. Van der Linden en staande geheel rechts Baron E. d'Hooghvorst.

Hier draagt hij eveneens het uniform van de Burgerwacht maar is, vermits in een interieur voorgesteld, blootshoofds, het hoofd naar links gekeerd. Ook in dit schilderij van grote afmetingen en te midden van zovele personages treft U de imposante gestalte van Baron d'Hooghvorst.(1)

De miniatuurschilders hebben voor de reproducties op porselein gebruik gemaakt van het spiegelbeeld; op het sierbordje waarschijnlijk volgens een gravure naar Piqué, is het hoofd naar rechts weergegeven en op de porseleinen pijpekop kijkt de Generaal, getooid met shako en versierselen volgens zijn rang, de toeschouwer bijna recht in de ogen, terwijl hij volgens Madou's aquarel het hoofd naar links gericht heeft.

Wellicht bestaan er nog gravures waar Generaal Baron d'Hooghvorst, Heer en Burgervader van Meise op voorkomt.

Wij hopen die nog te ontdekken.

E. Van Hemeldonck

(1 - Museum van de Stad Brussel)

Privé verzameling

Het portret op de mooi gevormde pijpekop komt eveneens van het palet van dezelfde kunstenaars, Panneel en Chappel. De verzorgde uitbeelding van de figuren treft ons, zij werden waarschijnlijk overgenomen van de toen verspreide litografiën van de held van de Septemberopstand.

Beide afbeeldingen herinneren ons sterk aan de meer officiële portretten geschilderd door Jean-Batist Madou en Charles Piqué.

Madou (1796-1877) stelt de Generaal voor aan het hoofd van de "Garde Civique" ofte Burgerwacht die opgericht werd om de orde te handhaven tijdens de troebele dagen van de omwenteling. De Generaal, te paard gezeten, draagt de blauwe tuniek van het korps en als hoofddekseel de hoge "Shako" wat hem nog meer allure geeft ten overstaan van zijn manschappen. Het hoofd naar rechts gekeerd is het alsof hij bevelen geeft aan de gesloten groep van burgerwachtters. (1)

PLAATSNAMEN TE WOLVERTEM

(vervolg)

BERK : zoals de abeel gaf de berk ook aanleiding tot plaatsbenamingen. Een "BERKENEUSSEL" was te Nerom gelegen aan het Walravenbos en werd vernoemd vanaf 1658 tot 1698.

BESCHOT : de naam "beschot" opgetekend in het kadaster is waarschijnlijk een misvorming van de geslachtsnaam "Busschot" een familie die in 1791 goederen bezat in de gemeente.

BESSEM : In 1497 reeds was de plaatsnaam "den Bessemp" bekend. Bessemp was eigenlijk de juiste benaming van de plaats gelegen te Rossem, oost de straat van Imde naar Slozen zoals een dokument van 1700 het zegt. In 1504 ontmoetten wij voor de laatste maal de naam Bessemp, daarna werd de naam "den Bessem" (C2) definitief vastgelegd.

De betekenis van bessemp, plaats waar rijshout voor bezems groeide, was reeds vergeten in 1453, wanneer men alsdan de vorm "beztelsvelt" gebruikt. Deze laatste vorm is natuurlijk de dialektische vorm voor borstel.

Deze plaatsnaam gaf ook weldra aanleiding tot geslachtsnamen. In 1547 treffen wij te Nerom een "Merten Bessemp" aan en in 1619 een "Peeter Bessems"

de **BET** : Deze naam komt meermalen voor in de archiefstukken van Wolvertem, alhoewel het waarschijnlijk een plaats geldt onder Brussegem gelegen. In 1705 reeds wordt de naam vermeld. In 1715 zegt men dat de plaats gelegen is aan de "Vacquestraat" en aan de "Lantbeke". In 1768 vindt men de "bodt".

BEUK : De Beuk, toenmaals geschreven beuke, een droge weide, werd aangetroffen in de 17e eeuw. Het kadaster geeft ook een **BEUKENVELD** (A2) De naam beuk gaf ook aanleiding tot de geslachtsnaam "Nicolaes Beuckens" die voorkomt in 1754. In 1560 werd op de Imdenkouter een **BEUKEL** (C2-D3) opgetekend. Dezelfde plaats gelegen aan het straatje dat naar de Kleine Dries leidt, werd in 1586 nog **BOEKEL** genoemd. Sedertdien leest men soms "boekel", soms eens "beukel".

BEVER : Het "Beversblok" was te Meuzegem gelegen in 1645.

BIES : De plaatsnaam "de Biest" komt reeds voor in 1440. Een weide met deze naam was in 1688 gelegen te Westrode. Ze werd vroeger "Buselijnweide" geheten en was in 1685 nog bos. In Imde lag in 1674 een stuk land met dezelfde naam. (Biest:B3-Lage Biest:C2- Hoge Biest:C2- Biest:C2) Naast de dreef naar de Imdebossen lag een stuk land dat gedurende de jaren 1688-1786 de naam "Biestblok" droeg.

Een "Biesteussel", later "Heideblok" genoemd lag naast de Elstweide aan het Winkelveld in 1626.

De **BIESTHOEVE** (C4) vroeger "Bieshocht", ligt op de "Biesthoek". De naam komt reeds voor in 1617. In 1780 vindt men een weide genoemd "de Biesthoek", maar het hof, zijnde een "steenen huys" stallinge, brouwerije ... geheten "den Biesthoecht" wordt reeds vermeld in 1672.

Ook een "Biestkant" is bekend. Langs de Biest te Imde loopt een Bieststraat. De **BIESEWEIDE** die in 1649 gesitueerd werd te Rossem naast de straat van Rossem naar Meuzegem is dus (...)

In 1767 bestond te Rossem ook de geslachtsnaam "Biesemans".

BILEIK (C4)

BIRREBEEK (B4) De Birrebeek, als dusdanig nog onder het volk bekend, komt een paar maal in de oude archiefstukken voor als "bierbeke" in 1438 en "bierebeek" in 1715/17.

BLAKENBERG : (D3) De Blakebergen zijn eigenlijk geen bergen maar een vlakte die een wijk van Meuzegem uitmaakt. Hoewel de volksuitspraak met deze schrijfwijze overeenstemt, schijnt de naam wel "blankenberg" te zijn zoals wij deze in 1628 aantreffen. Deze plaats was verdeeld in Nederste, Opperste en Overste Blakenberg. Ook onder Rossem lag in 1818 een stuk land 'tVlierkeh alias Blanckenberg genoemd.

Het **BLAKEBERGBOS** (D3) was gelegen aan de straat van Vilvoorde naar Dendermonde, naast het Mechelarenbos en tegenover het Lindenbos. Dit volgens een dokument van 1662. Dit bos was nog bekend in 1736. In 1715 treffen we een Blakebergstraat (D3) aan en een Blakebergstraatje. Ook een Blakebergenweg was bekend. (D3).

BLEKBOSCH : De gemene naam Blekbosch komt in 1679 voor als synoniem van hees-terbos : "eesterbosch ofte bleckbosch". "Blekken" is eikebomen ontschorsen.

BLOK : Een "blok" betekent in de volksmond nog een klein stuk land dat min of meer omsloten is. In de archiefstukken leest men trouwens heel dikwijls het pleonasme "beloken blok", "besloeten blokken" in 1726. "Besloten block" in 1841 en "gesloten block" reeds in 1625. Als plaatsnaam komt dit woord voor op het Kwalstergem in 1400, te Imde in 1806 en aan de weide genaamd "Block" aan de Hoogstraat (B4) te Wolvertem in 1928.

Te Westrode vindt men "tBloct". De "Blokken" aan de Droogeussels werden vermeld in 1658.

Het "Blokken" was een stuk land te Rossem in 1763. Ook de naam Groot Blok komt verscheidene malen voor tussen de jaren 1640/1661.

Ook de geslachtsnaam "Blokman" was in de achttiende eeuw bekend te Nerom. Het "Blockmansstuk" was het land dat in 1721/1751 aan Blockmans toebehoorde.

BOCHT (BOECHT) : (B2-B3) (C4) (D3)
Verscheidene plaatsen droegen deze naam. In 1626 werd de naam opgetekend op de Windmolenkouter aan de Lovegemstraat en aan de Mêe, naast het Hof te Lovegem. Aan de Molenbeek naast de "Bogaard" lag een Boecht. Te Westrode aan de Dorpstraat naast het Kruiskensbos lag een boecht en er lag nog een plaats met deze naam aan het Nieuwerpoortenveld.

BOECHOUT : De plaats "Boechout" genaamd werd vermeld in 1592, maar de ligging werd niet bepaald. Waarschijnlijk stond deze plaatsnaam in verband met de "Boechoutbeemd" gelegen aan de Hoogstraat en aan de Werkmanstraat in 1650.

BOEK : Boek in plaatsnamen zou kunnen verwijzen naar een oudere vorm van "beuk" zoals ons nog bekend is in Boechout, Boecht, Boekweide enz... Hier is de naam hoewel de plaatsnaam reeds sedert 1617 bestaat, was hij in 1733 verbonden aan een stuk land gelegen aan de Molenbeek in de Beemdstraat dat aan de familie De Boek toebehoorde.

De beemd die wij in 1626 in de Dreef aantreffen, lopende van de Dries naar de Beemden en die in 1671 nog gesitueerd werd aan het Ganzeneussel komt voor onder de naam "Baak". Hoewel de geslachtsnaam

"De Baak" ook in Wolvertem bekend is, menen wij toch dat deze beemd een gedeelte is van de "Boek"-goederen zoals het "Boekeussel" dat in 1625 aangetroffen werd tegen het Groot Winkelveld. Dit laatste stemt overeen met het "Baak" in 1749 aangetroffen naast het Rapblok (?) op de Schriekkouter.

BOELS : Het Bulsbosch of Boelsbosch lag te Rossem aan de Robbeek en werd opgetekend in de jaren 1657/1677.

Te Rossem aan de Cleppestraat lag ook een "Boelsblok" in 1688.

Mogelijk waren dit goederen van een Jan van der Hofstadt "dienen heet boel" of van Christoffel Boelpape die aldaar leefden.

Het Bolsblok of Boelsblok (C4) naast het Dijkblok gelegen te Wolvertem (1661/1668) is waarschijnlijk te identificeren met het "Beilstuk".

BOGAARD : De "Bogaard" gelegen aan het Wijmblok op de Kleine Dries te Rossem stond bekend in 1562 tot 1735. Dit was de boomgaard gelegen tussen Rossem en Slozen, behorende aan het kasteel van Slozen. Een stuk land gelegen aan de "Boecht" en genoemd "de Bogaard" in 1765 en 1777. Ook op de Dries te Wolvertem lag een plaats geheten "Ten Bogaerde" waar zich in de jaren 1365-1453 de hofstede van "Hendrik van den Bogaerde" bevond.. Deze Hendrik heeft heel waarschijnlijk zijn familienaam "van den Bogaard" ontleend aan deze bogaard die zijn naam gaf aan heel de omgeving.

De "Bogaardsberg" lag naast de voornoemde stede aan de Molenbeek en aan de Beekstraat. Deze naam werd de eerste maal vermeld in 1497 en kwam een laatste maal voor in 1559. Deze plaats werd ook eenvoudig "Berg" (B4) genoemd.

Het "Bogaardsveldeken" lag in 1701 aan de Beemdstraat.

De "Bogaardskouter" (B4) of "Bogaardenkouter" was bekend van 1400 tot 1756.

De "Bogaardenkouterbaan" (B3) bekend vanaf 1733 loopt door de Bogaardenkouter.

De Bogaard te Slozen werd verdeeld in "Grote Bogaard" in 1529-1748, langs de Hofstraat, de Grote Dreef, het Gerstenveldeken en het Prieelken en Bogaardveldeken.

BOGENBEEK : In 1682 werd te Meuzegem ter plaats genoemd "de coeckaert" een beekje gevonden met name het "Boogbeekskken". In 1790 heet het Bogenbeek, gelegen aan de Gemeenb. Beemd te Meuzegem aan de Molenbeek en naast de Holbeek.

BOLLEKENSSTEDEN : De Bollekensstede waarschijnlijk de hofstede van een persoon genaamd "Bolleken" was bekend van 1491 tot 1596. Volgens een dokument van 1520 was deze stede gelegen aan de Lindekouter, naast de straat aan de Ganzenpoel.

BOON : "Boon" is een bekende geslachtsnaam in de streek. Waarschijnlijk is het deze geslachtsnaam die volgende boonplaatsnamen heeft gevormd :
Fen "Boonblok" was bekend in 1626.
Het "Boonbosschelken" lag te Nerom in 1671.
Het "Boonhof", bekend van 1400 tot 1736 was gelegen te Nerom op de Schriek.
Ook een linde die als oriënteringspunt diende werd dan eens " Oomslinde" , dan eens "Beemdslinde", andermaals "Bomslinde" genoemd en stond op de Schriek te Slozen. Wij menen dat die linde de "Boonslinde" heette.

BONT : De "Bontestraat" (D2) was bekend in 1715/17. Een bonte weide lag in de jaren 1696-1725 te Rossem aan het Kerkeveld. In 1731 treffen we te Rossem een "Pauwel de Bont" aan die goederen bezat op de achterste Robbeek.
Bonte weide (D2)

BORREN : De borren of bronnen liggen op de grens tussen Wolvertem en Brussegem, west de Heidestraat, oost de Molenbeek. Zoals een akt van 1787 het zegt, grondgebied dat vroeger toebehoorde aan Wolvertem. Deze bronnen helpen de Molenbeek voeden. De naam staat sedert 1688 opgetekend als de "Berrie". Een Franse tekst geeft "de Berren", de volksuitspraak is "berre".

De vorm borre voor bronnen is in de streek nog bekend in "borreput", "borrebank" uitgesproken "börre".

We laten terloops opmerken dat de klank ö gewoonlijk weergegeven wordt door de letter e, zo vinden we in 1455 "Beztelsveld" voor "Borsterveld".

Verdam geeft voor "bron" een middel nederlandse vorm "bern", naast "born". Misschien komt "berre" wel van "bern" dat een nevenvorm is van "borre".

Het **BORREKENS LAND** op de Dijk te Wolvertem is in dezelfde omgeving gelegen, dit volgens een kopie van 1518 naar een oorspronkelijk dokument van 1400.

Te vermelden, de naam "berre" of "borre" ook in de beeknaam " Birrebeek" .

BOS : Het woord "bos" was heel vruchtbaar in de benamingen.

Een blok land gelegen aan het Nieuwerpoortenveld en aan "den Kleinen Bosch" werd in 1641 "den Bosch" genoemd.

Aan de Pantgatstraat lag een stuk land in 1789 "het Boschken" genoemd.

Sedert 1625 wordt een wijk van de parochie Wolvertem vermeld onder de naam Boschkant (B2) . Vandaar dan ook Boschkantstraat (B2 en Boschkantveld (B2), Boschkantweg (B2) In de Boskant staat ook de Boskapel of "Kappelleken Bosch" waartoe de "Bosch kapelleweg".

De kadastrale legger vermeld een "Bosstraat" . In de jaren 1663 - 1698 was ook een "Boschstraatken" bekend, gelegen aan het "Doodkerkhof".

De kadastrale legger en de atlas van buurtwegen vermelden een "boschveld". Het Bosveld gelegen te Nerom werd reeds in 1400 vermeld.

De "Bosweide", De Grote en de Kleine in 1730 gelegen aan de Drie Lindenstraat.

Anderen plaatsen heetten nog : "Op den Bos" Zo was er een bekend te Nerom in 1556 en een bij de Pipenpoy bij de goederen van Pitsenburg in 1559.

Deze plaatsnaam komt voor tussen de jaren 1415 en 1561.

Een plaats genaamd "Ten Bossche" lag onder Rossem, tussen Imde en Londerzeel in de jaren 1542 en 1794.

Het "Hof ten Bos" stond te Westrode (A1)

Het "Grote Bos", bekend sedert 1619 (A2)

ligt aan de Paalstraat, de Doelstraat naast het Bos van Grimbergen en de Kluis.

De Grote Bosbeek (A1 A2 B2) is dezelfde

als de Verleensputbeek. Het Groot Bosveld

ligt naast het Groot Bos. De Grote Bosweide (1730) lag aan de Drij Lindenbaan.

Het Grootbosveld gaf zijn naam aan de

"Grootbosveldhoeve", de "Grote Bosbeek" en het "Klein Bos" in 1641 vermeld.

BOVENSTE : "Bovens te" komt voor in tegenstelling met "neerste" (beneden) bij andere plaatsnamen b.v. Bovenste Vallekensblok.

BRANAARDSTEDEN - BRAND : Laten wij deze "aard"-namen van dichterbij onderzoeken.

De Branaardstede werd vermeld van 1695 tot 1778 als een blok land gelegen aan de Imdebossen. Sommige vermeldingen geven "Cranaart" met C=K. Meestal ontmoeten wij ook de naam met "ae" en lange "a" in het eerste element.

Hoewel deze afwijkende vormen talrijkst zijn,

beschouwen we ze als verkeerd en menen we de juiste schrijfwijze te vinden in de vorm "Branaardstede".

Er is een andere plaats : de "Brand" genaamd. Dit was een gemeenschappelijk bos. De naam "brand" was eigenlijk geen generische bosnaam.

De uitgang "d" verdwijnt in ons dialect in zeer vele gevallen bij verlenging van het woord: manne = mand / mo'nen = maanden
brannen = branden / branijzer = brandijzer
maar wel is brand = brand.

De "Cewaert" wordt vermeld als weide te Rossem in 1719.

BRASBEEK (B2 B3) : De Brasbeek is bekend van 1497 af. De naam heeft geen veranderingen ondergaan. De Brasbeek is de beek die het overvloedige water uit het "Zijbroek" opsloort, vandaar de bepaling "bras" uit "brassen", opsloorten.

BROUWER : Onder deze naam vermeldt de atlas der buurtwegen een gracht langs de straat.

BREEM (B1) : De "Breem" is een hoeve in 1781 ook vermeld als "brouwerij". Naar de Breem voerde een "Breemweg". (A1)

BREMBOS : gedurende de periode van 1614 tot 1746 wordt een "Breembos" of "Brembos" vermeld in 1746 ook "Jericho zetsel" genoemd.

BRIL - BRUUL : De "bril" was een stuk land gelegen ten oosten van de straat van Westrode naar Nieuwenrode en bekend in de jaren 1702 - 1790 (A1).
De "bruul" reeds bekend in 14de eeuw en nog vermeld in 1765 was gelegen te Rossem aan de beek.

De "Brulenbeemd" (1700) was een weide gelegen ten westen aan de beek, aan d'Elshaag en palende aan de Moerenbeemd. In 1763 ontmoeten we een geslachtsnaam "Van den Bruul".

BROEK : Een "Broek" werd in 1632 opgetekend op het Groot Winkelveld. In 1715 werd nog een weide "den Broek" vermeld naast de Landbeek. In 1768 kwam deze naam voor de laatste maal voor.

Het "Broeksken" lag aan de Busleyden Beemd naast de Molenvijver te Imde in 1649. De plaats "Ten Broeke" was bekend van 1385 tot 1465.

Aan de Schriekouter was van 1499 tot 1626 een "Gemeen Broekveld" bekend. De geslachtsnaam "Van den Broek" is zeer verspreid in de gemeente.

Ook in de plaatsnamen "Broekmansbeemden"

dat in 1698 voorkomt en "Broekmansbosch" te Rossem in 1678 menen wij een geslachtsnaam te zien.

BRUG : Het "Blok ter Bruggen", vermeld in 1500, was gelegen aan de Werkman, dit was naast de plaats die reeds in 1407 bekend was onder de naam "Stede ter Bruggen" aan de Ganzenpoel, dit was dus aan de brug over de Molenbeek op de Dries, ook Bruggendries genoemd.

De boomgaard aan de andere zijde van de Molenbeek gelegen, die zijn naam gaf aan de hele omgeving, werd in 1402 ook "Bruggenbogaard" genoemd.

De "Bruggenbeemd (1536) was heel waarschijnlijk naast de stede Ter Bruggen gelegen.

Een "Hof ter Bruggen" -1365-1637, was bekend te Nieuwerpoorten.

De kadastrale legger vermeld nog een Bruggeveld.

Aan de Eendenbroek en het Pachttersbeemden naast de Grote Beemd lag de "Brugskensbeemd" 1629-1630.

BRUIN :

De ligging van de "Bruinstraat" 1611-1613 werd niet bepaald. In 1649 vinden we de geslachtsnaam "De Bruine".

BRUSSEL : Het "Brusselbosch" onder die naam bekend van 1714 tot 1755 was gelegen aan de Wortelenbos bij de "Zes Bunderstraat, of Papenbosstraatken te Nerom op de Smalhoeve. Dit bos hoorde toe aan het klooster van Sint Pieter te Brussel. Van daar zijn naam.

De Brusselweg (B4) Oude Brusselbaan (B4) later "Ziekenbaan" genoemd was de weg van Wolvertem naar Meise.

Het "Brusselmansbeemden" (1787) lag aan het Robbroek.

Er bestond een "Brusselweg" te Rossem (D3).

BUISBFEMDEKEN : Het Buisbeemden zoals het in 1731 genoemd werd is eigenlijk het beemdeke dat in 1719 "Buistbeemden" genoemd werd. Het was gelegen aan de Grote Robbeek naast de Kouterstraat in 1712 weide en in 1719 elzenbos.

In 1759 vinden we hier de naam "Petronella BUYST", wat laat vermoeden dat het beemden toebehoorde aan de familie "BUYST".

BUNDER : De naam "Bunderbosch" -komt voor van 1617 tot 1731.

Er lag een "Bunderbosch" op de Achterste Robbeek en een ander te Westrode aan het "Waterputbosch" en het Leefdaalbos.

De "Acht Bunder" bekend sedert 1662 liggen te Slozen naast de Grote en de Kleine Boomgaard, aan de Hofstraat tot aan de Drijlindenstraat, de Grote Dreef en de Schommel. Er werd onderscheid gemaakt tussen de Grote Achtbunder (1717) en de Kleine Achtbunder. Het Halfbunderken (1751-1761) lag bij de Grote Hofstad, de Leefdaalstraat en het Abelenbunder.

BORG - BURG : De Commanderie van Pitsenburg van de Teutonische Orde te Mechelen bezat een leenhof te Meuzegem. De naam Pitsenburg of Pitsenborg gaf aanleiding tot allerhande "borg"-namen in de omgeving.

Het "Hof te Lovegem" werd in 1768 genaamd : "de Borgt".

In 1715-'17 werd het geleg in de omgeving van de Doelstraat en "de Bocht" eveneens de Borgt genoemd.

Te Meuzegem lag een stuk land, vroeger het Nieuwerpoortenveldeken genoemd sedert 1682 Borgt genoemd.

In 1497 sprak men reeds van een "Borgbeek" gelegen aan de Borg.

In 1617-1754 wordt het bos toebehorende aan Pitsenborg genoemd "Het Borgbosch".

Zo ook bestonden een "Borgmeersch" in 1673, het "Borgveld" 1400-1786 gelegen onder Meuzegem en onder Rossem en behoorde in 1700 nog toe aan Pitsenborg, de Borgweide nog in 1715.

Langs de Valbeek en te Imde vinden we: Burg (C3) Burgbos (C3) Burgbeek (C3) Burgveld (C3) . Te Meuzegem Burgveld (C4) Burgbos (C3/C4) Burgveld (C3/C4) Burgweide (C4).

In 1385 treffen we een geslachtsnaam aan "van der borch".

BUSLEIDEN : De "Busleidenbeemd" 1643-1649 was gelegen te Imde tegenover de Molenvijver. Het "Busleidenbosch" toebehorende aan Jan Busleyden in 1717 was een heesterbos gelegen te Westrode. Te Imde lag ook een Busleidenweide die vroeger bos was en sedert 1688 bekend stond als "Biestweide".

Lodewijk-Franciscus VERREYCKEN, gehuwd met Maria van Busleyden werd in 1623 eigenaar van de Heerlijkheid Imde. Zo drong de naam Busleyden in de plaatsnamen van Wolvertem.

BUTTEBOSCH : In 1669 vinden we te Rossem een bos genaamd het "Buttebosch" zonder meer.

BEWAART : (zie Aard)

CHAMPETTERSWEIG : spreekt voor zichzelf !

DAALBOS : (zie Leefdaalbos)

DAGWAND : "Dagwand" gaf vele plaatsnamen. Deze waren dan samengesteld met een getal om de oppervlakte van deze zogenoemde grond aan te duiden : Elf Dagwanden - Vijfdagwanden - Lange Drijdagwanden.

DAM : "Den Dam" 1615-1662 was de weg naast de Snoekvijver en het blok geheten de "Molenman" bij het kasteel van Slozen.

DAVIDSHAAG : Te Nerom lag in 1385-1401 een stuk grond, eerst land, dan bos genoemd de "Davidshaag", waarschijnlijk toebehorende aan Gillis DAVIDS die daar in 1400 woonde.

DESMETVELDVOETWEG : (B3)

DILIGEM : Het "Diligembosch" 1640-1754 behoorde tot de talrijke goederen destijds door de Heer van Wolvertem aan de Abdij van Dielegem geschonken. In 1754 was dit bos reeds geroid en tot bouwland verwerkt. Het was gelegen naast het bos genoemd de "Bemdekens", het Leefdaalbos en "Hollanderken".

DOEL : De "Doelen" waren bekend in 1547. Het Doelblok -1 636/1787 - lag naast het Dijkblok (C4) op de Windmolenkouter De "Doelstraat (C4) 1640-1795, van Wolvertem naar Merchtem werd vervangen door de Merchtemse Steenweg. Een andere Doelstraat lag te Westrode aan de Paalstraat naast het Groot Bos van Grimbergen en de Kluis.

Het "Doelhof" dat later in de volksverbeelding "Doolhof" zou worden, lag in 1626 en nog in 1670 aan de Mottestraat nabij de Werkmansstraat. Een dokument van 1622 vermeldt nog een "Doolhof" aan de Palingstraat. Dezelfde plaats wordt later "Doodkerkhof" genoemd.

DOODKERKHOF : Het "Doodkerkhof" was in 1633 een weide van tien dagwand gelegen aan de Palingstraat. Een dokument van 1622 noemt diezelfde weide "Doolhof". De Naam "Doodkerkhof" komt de laatste maal voor in 1663.

(wordt vervolgd)

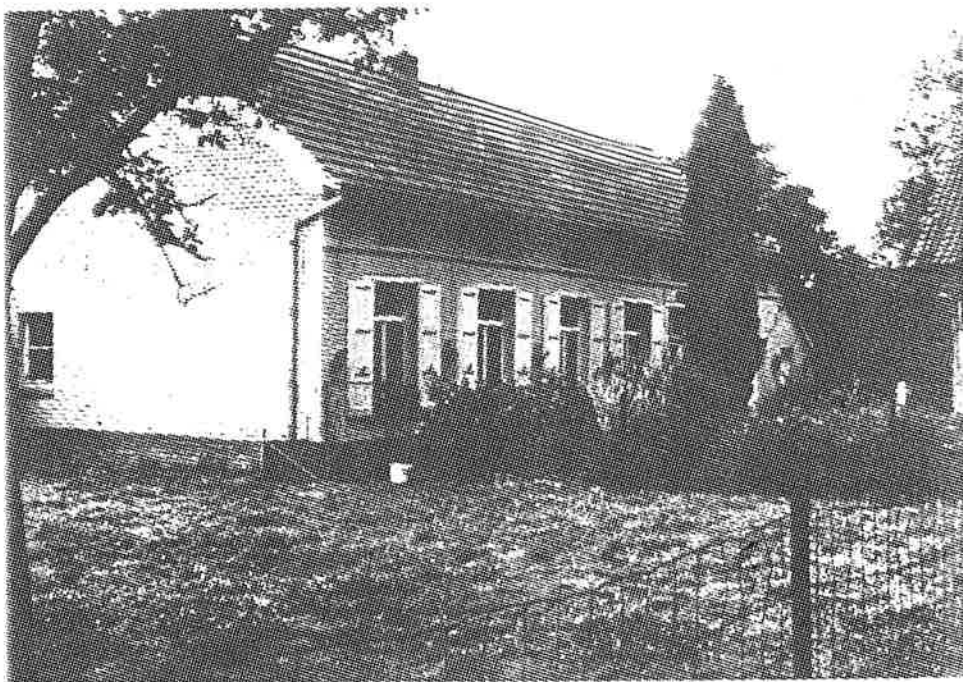
Dr J. VAN HOFV

1

2

3

(Foto's: RBW)

KEN UW DORP

Prijsvraag :

- 1) Waar werden deze foto's genomen ? (gehucht , straat, huisnummer ...)
- 2) Hoeveel juiste antwoorden zullen wij vóór 15/11/1989 ontvangen ?

Tussen de best gerangschikten worden voor 5000 fr prijzen verdeeld ! Stuur uw antwoord naar : BEPLA Hasselbergstraat 21 - 1860 MEISE.

HET GEMEENTELIJK OFFICIEEL ONDERWIJS TE ROSSEM

(vervolg)

DE KATOLIEKEN AAN HET BEWIND MET DE NIEUWE SCHOOLWET (1884-1914)

Na hun verkiezingsoverwinning van 10 juni 1884 werden bij het begin van de katolieke regering, twee grote feiten van kracht :

1. herstel van de betrekkingen met de H. Stoel.
2. het stemmen van een nieuwe schoolwet (wet Jacobs) op 20 september 1884.

De godsdienst wordt opnieuw aan het programma toegevoegd, dat voor het overige onveranderd bleef.

De nieuwe wet bepaalde dat de gemeenteschool van staatswege vervangen mocht worden door een "vrije school" met staatssubsidie. De gemeenten mochten vrij hun leerkrachten benoemen, ook de niet van staatswege gediplomeerden. Wel kon op verzoek van 20 gezinshoofden de staatsgemeenteschool gehandhaafd blijven. Met andere woorden, de gemeenten waren niet langer verplicht eigen gemeentescholen (=staatsscholen) op te richten of te behouden, maar zij konden ook vrije scholen aannemen, dit zijn de ons bekende aangenomen scholen.

In ROSSEM hadden de leerlingen keuze tussen twee gemengde scholen : die van de gemeente met Meester DENIL en de vrije aangenomen school van Meester RAES, dewelke een toelage van 400 fr per jaar krijgt.

Het was in deze periode dat op 31 mei 1885, meester DENIL zijn ontslag indiende en zijn zoon Pieter Jozef, gediplomeerd in de Normaalschool van Mechelen, vader DENIL opvolgde.

Na een voorlopige benoeming op 1 april 1885 werd Pieter Jozef DENIL definitief aangesteld op 1 december 1885. Zijn moeder gaf toen de naailessen. Op 6 augustus 1896 kwam er een andere lesgeefster : Livina VAN ASSCHE, de vrouw van de nieuwe meester.

In 1900 bedroeg de jaarwedde van Meester DENIL 1600 fr. Daar er steeds meer problemen rezen met betalende kinderen evolueerden deze toestanden naar kosteloos onderwijs, eerst in de gemeentescholen en later in de vrije.

Laten wij weerom de gemeenteverslagen spreken :

4-9-1884 : (1376) er wordt melding gemaakt van noodzakelijke reorganisatie van het gratis onderwijs aan de arme kinderen.

3-10-1884 : (1380) alle bestaande gemeentescholen blijven behouden, behoudens beslissing van hogehand. Op aanvraag van Meester RAES wordt zijn vrije school aangenomen door de gemeente met 7 stemmen tegen 4.

7-11-1884 : (1381) de gemeenteraad vraagt aan de onderwijzers van de vrije en de gemeentescholen een lijst op te stellen van kinderen wiens ouders arm zijn, omdat het gemeentebestuur weinige aanvragen tot steunverlening had gekregen van beide scholen en ze dus niet de noodzakelijke elementen bezat om de lijst op te maken en het budget te stemmen.

23-2-1885 : (1396) aanvaarding van de aanvraag op 10 februari van Meester DENIL tot ontslag.

(1397) enkele belangrijke beslissingen :

- de Meester ontvangt nog 8 fr per kind
- per arm kind wordt 2 fr voorzien voor de aankoop der klassieke benodigdheden.
- elk welgesteld kind betaalt 1 fr per maand plus de benodigdheden welke door de leraar worden aangekocht.
- de kinderen geplaatst door het "Hospice" worden als "enfants solvables" aanzien.
- kinderen van buiten de gemeente zullen voorlopig nog aangenomen worden.
- de gemeenteschool van IMDE wordt afgeschaft ten voordele van de vrije school. (goedkoper voor de gemeente)

Te ROSSEM wordt de plaats vakant gesteld voor een onderwijzer met als wedde 1200 fr logement inbegrepen.

De aanvragen dienen vóór 15 maart aan de gemeentelijke administratie gericht te worden. Wij leren hieruit ook nog dat de Meesters per trimester betaald worden.

12-3-1885 : (1406) De wedde wordt vastgesteld op 1200 fr (casueel inbegrepen).

De vrije school van Meester RAES zou volgens raadslid VAN ZEEBROECK 800 fr en volgens raadslid t'KINT 400 fr moeten krijgen. Met 8 stemmen tegen 1 en 1 onthouding stemt men 400 fr. Meester RAES mag nu terug in de raadszaal komen

en zijn plaats in de gemeenteraad innemen.

(1408) om aan de uitgaven van 1885 het hoofd te kunnen bieden heeft men dringend 5000 fr nodig. Men zal aan Staat en Provincie om steun vragen om de bevolking niet te zwaar te belasten. Men zal een belasting heffen op inkomsten uit grondlasten.
26-3-1885 : (1410) de wedde van de leraar blijft op 1200 fr , casueel inbegrepen. De Vrije School krijgt 400 fr.

(1411) weer geklaag over gebrek aan geld . Er zullen 4 opcentiemen worden geheven voor het L.O.

(1413) gezien de nieuwe schoolwet zou de gemeente dringend 10.000 fr moeten vinden om de begroting van Onderwijs te dekken voor de 4 gemeentescholen en de 4 vrije scholen in stand te houden.

Men bekomt 4.442 fr subsidies van de Staat en 200 fr van de Provincie plus 850 fr van de betalende kinderen. Rest nog 4.500 fr dewelke door bijkomende belastingen zullen verkregen worden. De toelage voor de vrije school van Meester RAES bedraagt 400 fr.

(1417) P.J.DENIL wordt met eenparigheid van stemmen aangenomen. Hij is een gediplomeerde 1ste graad aan de Normaalschool van Mechelen, maar gezien hij niet aan de vereiste voorwaarden voldoet, moet hij nog een bijkomend examen lichamelijke Opvoeding afleggen voor een jury aangeesteld door de regering, om zo zijn diploma wettelijk geldig te maken. In afwachting verkrijgt hij dus een voorlopige funktie. Zijn vader beëindigt zijn loopbaan op 31 maart 1885 en zijn zoon treedt in funktie vanaf 1 april.

De beraadslaging van 26 maart was dus een zware opgave geweest voor onze gemeentevaders en het zal nu enkele maanden duren vooraleer de scholen nog ter sprake komen.

17-7-1885 : (1430) na onderzoek van het rapport van de kantonnale inspekteur DEVOS, waarop Meester RAES opmerkingen had, besluit de gemeenteraad hem de vergoeding toe te kennen die hij vroeg.

3-9-1885 : (1431) als gevolg van de onvoldoende aanvraag tot subsidie voor arme kinderen zal de gemeenteraad voorstellen het onderwijs voor iedereen kosteloos te maken en de arme kinderen mogen zowel vrij als officieel onderwijs volgen. De bijdrage van het Bureau van Weldadigheid blijft 100 fr.

(1438) in de gemeentescholen mogen geen kinderen onder de zes jaar aangenomen worden.

1-12-1885 : (1449) de vergoeding betreffende de begoede kinderen roept tegenstand op omdat de ouders aangemaand worden de drie trimesters van 1885 ineens te betalen. Vele ouders die vroeger wel konden, kunnen nu niet betalen en velen zeggen dat het bedrag niet in verhouding is met de tijdsduur. Elke klacht zal door de gemeente afzonderlijk worden onderzocht.

(1451) vanaf 3 oktober 1884 zijn de vier vrije scholen aangenomen door de gemeente . Twee ervan - ROSSEM en IMDE - worden niet aanvaard door de regering. Het zou maar billijk zijn de "subvention" van deze aangenomen scholen te laten wegvallen !

(1455) Meester DENIL wordt nu definitief benoemd met unanimitieit van stemmen, gezien hij voldoet aan artikel 17 van de wet van het L.O. en aangezien hij "passeerde" voor de jury op 3-10-1885. Wij leren eruit dat hij geboren werd op 9 mei 1863 te ROSSEM en op 10 augustus 1882 zijn diploma behaalde.

25-2-1886 : (1464) De uitgaven voor het onderwijs te ROSSEM belopen 1625 fr. Het budget is als volgt : verwarming voor 1885 : 50 fr per klaslokaal. Dagelijkse opkuis : vroeger 20 fr, nu 30 fr per klaslokaal en aan de Meester toekomt.

Onderhoud lokalen en mobilair: 100 fr per gebouw.

Klasbenodigdheden en eerste leerstof, respektievelijk 1 en 2 fr per leerling.

1-7-1886 : (1476) de lijst der arme kinderen wordt ambtshalve opgesteld. Men noteert er 460 (238 jongens en 222 meisjes) voor het schooljaar '86/87.

12-8-1886 : (1481) in het budget voor 1886 wordt een gemeentelijk aandeel van 330.90 fr voorzien in het pensioen DENIL. De vergoeding voor de werkmeesters wordt opgeschort.

6-11-1886 : (1495) het budget voor 1887 voorziet een deelname van 441.20 fr in het pensioen DENIL.

13-1-1887 : (1505) de vrije school van RAES krijgt nog steeds 400 fr subsidie van de gemeente en is van oktober '84 tot oktober '85 aangenomen, maar de Hogere Instanties weigeren dit. De gemeente komt tussen voor RAES bij deze Instanties en voert aan dat het maar billijk is hem deze 400 fr steun te geven vermits hij gratis les gaf en de klassiekevoorwerpen leverde aan de leerlingen op zijn kosten.

17-9-1887 (1531) voor de eerste maal zullen alle kinderen gratis onderwijs krijgen gedurende het schooljaar '87/88, daar er weinig begoede families zijn.

18-9-1888 : (1579) nogmaals wordt het kosteloos onderwijs bevestigd. De Weldadigheid geeft nog steeds 100 fr.

6-12-1888 : (1604) de wedde van alle onderwijzers gaat met 50 fr stijgen tot 1250 fr plus 20 fr supplement van de Provincie. Voor het pensioen DENIL wordt terug 441.20 fr voorzien.

17-10-1889 : (1350) de meesters zien hun wedde stijgen met 100 fr!

27-8-1891 : (1443) er is sprake om een soort stal aan de school van ROSSEM aan te bouwen.

(1448) er is nog steeds gratis onderwijs voor alle kinderen en Weldadigheid wordt ontslagen van alle tussenkosten voor de gewone uitgaven van het Lager Onderwijs sinds 1889.

27-9-1891 : (1445) gunstig advies van de gemeenteraad op de aanvraag van de kerkfabriek van Rossem om een gift in meubelen door de pastoor VAN ZEEBROECK te aanvaarden.

9-2-1892 : (1469) de weg nr 23/24 te ROSSEM moet verbeterd worden en de waterleidingen heraangelegd door de aannemer MEES, overeenkomstig het bestek beschreven door de gemeente. Er wordt ook beslist 150 fr beschikbaar te stellen voor de nieuwe stal te ROSSEM.

3-3-1892 : het kollege van Burgemeester en Schepenen geeft J.Alfons DENIL vrijstelling van militaire dienst aangezien hij onderwijzer is.

26-4-1892 : (1472) uiteindelijke beslissing om de stal te bouwen, maar ... die van IMDE moeten er dan ook een hebben. Men keert 300 fr uit. Het zou een koestal worden waarvoor de onderwijzer de kosten boven de 150 fr zelf dient te betalen. Deze van Rossem zal nog in het jaar 1892 gebouwd worden.

24-10-1895 : (1647) Er is sprake van een nieuwe schoolwet die enkele veranderingen zou aanbrengen aan de vroegere. De gemeenteontvanger zal zitdagen houden in de gemeenteschool van ROSSEM elke derde donderdag van de maand van 2 tot 4 uur vanaf Oogst '96 uitgenomen in april mei, juni en juli.

6-8-1896 : (1684) Er komen klachten op de belastingaanslagen op hun persoon vanwege het onderwijzend personeel : Mevrouw LAUWERS, De Heren ROBBERECHTS, DENIL, BOSSAERT en VAN DER PERRF. Deze belasting wordt hen kwijtgescholden

omdat hun wedde als onderwijzer toch niet overdreven hoog was en omdat zij soms gratis les gaven aan kinderen onder de zes jaar.

(1685) DENIL, benoemd op 1 december 1885 heeft als wedde : 1400 fr plus 200 fr = 1600 fr in 1896 en dit gezien de wet van 4 september 1895 op het L.O. dewelke een minimumwedde bepaalde met periodieke verhogingen. Mevrouw DENIL als Meesteres voor naaiwerk krijgt 100 fr

(1687) er wordt een wettelijke benoeming voorgesteld aan de Gouverneur der Provincie voor een Meesteres voor snit en naad, namelijk Mevrouw Phil. LUYPAERT, weduwe DENIL. Zij wordt benoemd met unanimité van stemmen.

14-10-1897 : (1738) een goevernementeel schrijven van 10 september 1897 nodigt de gemeenteraad uit tot de benoeming van een ondermeester te ROSSEM omdat daar gemiddeld 97 kinderen uit WOLVERTEM en 15 uit BRUSSEGEM de lessen volgen. Maar de gemeenteraad antwoordt dat bij het openen van het nieuwe schooljaar te WOLVERTEM een vrije school is bijgekomen welke zeker veel kinderen die vroeger naar ROSSEM gingen, zal aantrekken en zodoende moet het voorstel uitgesteld worden.

7-11-1899 : (1809) voor het jaar 1900 stelt de gemeenteraad voor :

1. de vrije school van ROSSEM welke geleid wordt door Mevrouw VERHULST, aan te nemen voor tien jaar van de Religieuzen. De subsidies welke de gemeente van de staat krijgt zullen aan het Instituut doorgevoerd worden. Verder zal de gemeente nog een supplement van 400 fr op dat bedrag geven.
2. Het vak van de Meesters "naad" wil men schrappen omdat er nog alleen jongens in de gemeenteschool zitten.
3. Gezien de wet van 15 september 1895 worden de wedden van de vrije en aangenomen scholen met 100 fr verhoogd. Vanaf 1 januari 1900 zal Meester DENIL dus recht hebben op 1400 + 200 + 100 = 1700 frank per jaar.

Marc GILLISJANS

(wordt vervolgd)

Schooljaar

Arme jongeren meisjes
Totaal
winstell + kinderen
Groot Totaal

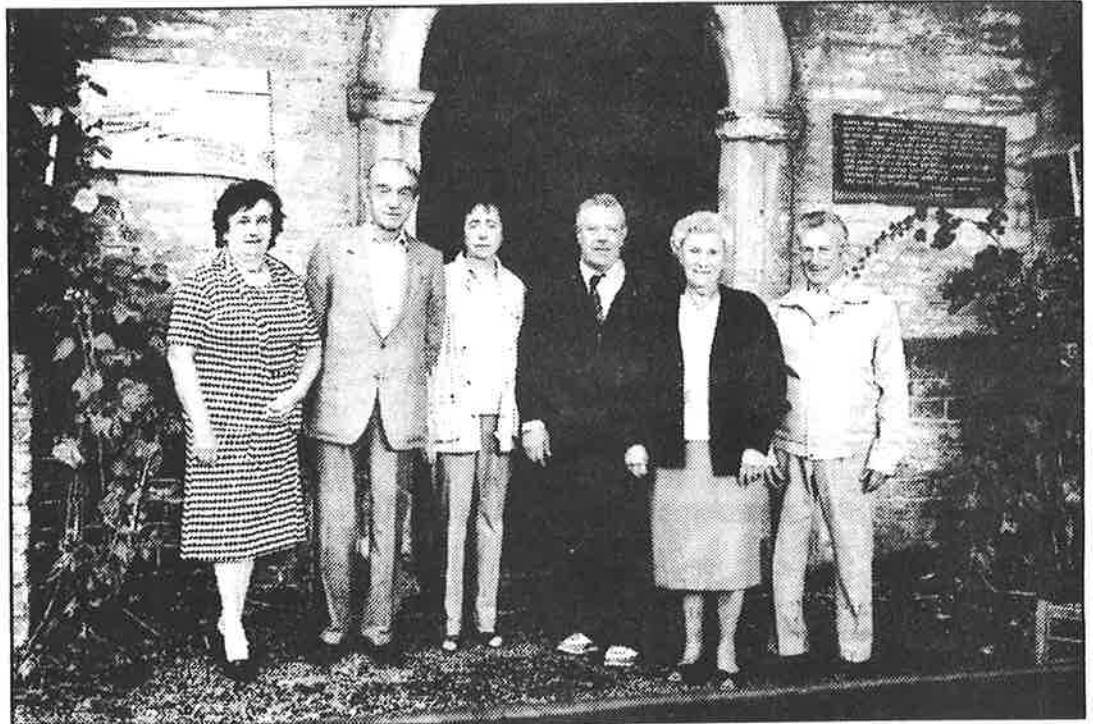
proportie van de arme kinderen
pro kind x 6 pf. (x 9 pf.)
Lichtschuld. Loopt voor de arme kinderen
omdat met verpanden kousje dandert a. kind
met "kousje" in de hand p. g. l. v. t.
Onderwijzen van de welv. kind. kinderen.

Winstell
Tollage van de arme kinderen
Tollage van de arme kinderen
Tollage van de arme kinderen

Schooljaar	Arme jongeren	Arme meisjes	Totaal	winstell + kinderen	Groot Totaal	proportie van de arme kinderen pro kind x 6 pf. (x 9 pf.)	Lichtschuld. Loopt voor de arme kinderen omdat met verpanden kousje dandert a. kind met "kousje" in de hand p. g. l. v. t.	Onderwijzen van de welv. kind. kinderen.	Winstell	Tollage van de arme kinderen	Tollage van de arme kinderen	Tollage van de arme kinderen
1838-39												
1839-40					50				5			
1840-41					115				5			
1841-42			50		115				50			
1842-43			35		140				200			
1843-44									200			
1844-45									200			
1845-46	20	22	42						200	10,94	10,94	
1846-47	19	20	39						200	9,91	9,91	
1847-48	18	19	37						200	9,25	9,25	
1848-49	16	14	30							9,83	9,83	
1849-50	12	15	27							11,01	11,01	
1850-51	18	21	39							10,69	10,69	
1851-52	15	15	30							?	?	
1852-53	14	20	34							8,97	8,97	
1853-54	14	16	30							11,18	11,18	
1854-55	20	17	37							9,54	9,54	
1855-56	18	16	34							8,85	8,85	
1856-57	19	17	36							8,95	8,95	
1857-58	25	23	48							10,88	10,88	
1858-59	18	23	41							11,-	11,-	
1859-60	22	21	43							10,14	10,14	
1860-61	20	19	39							9,03	9,03	
1861-62	20	21	41			x6 = 264	id.					9,61
1862-63	14	23	37			x6 = 282	"					9,40
1863-64	4	14	18	29	77	x6 = 287	"	x6 = 174	400	110,-		9,60
1864-65			19	30	79	x6 = 294	"	x6 = 180	400	96,-		9,70
1865-66			51	33	84	x6 = 306	"	x6 = 198	400	104,11		9,73
1866-67			44	31	75	x6 = 264	"	x6 = 210	600	132,25		8,21
1867-68			46	29	75	x6 = 288	"	x6 = 174	600	111,17		8,83
1868-69			52	28	80	x6 = 312	"	x6 = 168	600	161,96		8,94
1869-70			51	28	79	x6 = 306	"	x6 = 168	600	142,96		7,94
1870-71			50	28	78	x6 = 300	"	x6 = 168	600	137,20		7,66
1871-72			47	24	71	x6 = 282	"	x6 = 168	600	129,65		7,14
1872-73			45 (11)	28	73	x6 = 270	476	x6 = 168	600	119,08		6,16
1873-74			44	30	74	x6 = 284	id.	x6 = 168	700	137,73		6,25
1874-75			44	6	69	x6 = 214	"	x6 = 160	700	119,20		6,43
1875-76			47	20	67	x6 = 282	"	x6 = 160	700	111,52		6,75 (6,92)
1876-77			49	6	69	x6 = 294	"	x6 = 160	700	184,97		13,96 (18,94)
1877-78			92 (11)	20	92	x8 = 576	584	x6 = 120	700	265,20		37,50 (16,18)
1878-79			69 (11)	20	89	x8 = 516	616	x8 = 160	700	271,45		34,-
1879-80	42	40	82			x8	656					8,40
1880-81	39	37	76			x8	640					
1881-82	48	41	89			x8	728					
1882-83	41	36	77			x8	616					
1883-84	47	41	88			x8	704					

Amelgem viert zondag Albert Van Doorslaer

AMELGEM — Midden het groen en de velden, tussen het centrum van Meise, Ossel en Oppem, ligt Amelgem, met zijn dertigtal inwoners zowat het kleinste gehucht van Meise. Klein maar al eeuwenlang bekend om zijn kapel en de duivelschuur met de daaraan verbonden legende. Amelgem behoort tot de parochie Oppem en is dus het domein van pastoor Albert Van Doorslaer. De Oppemse pastoor wordt er volgende maand vijfenzeventig en is dit jaar ook al vijfentwintig jaar pastoor van Oppem. Ten slotte staat hij op de vooravond van zijn vijftigjarig priesterjubiläum. Drie heuglijke gebeurtenissen waarvoor hij zondag 10 september door de dertig Amelgemnaren en honderden sympatizanten wordt gevierd.

Alexander Robyn, Jean en Jeanne Vertongen en enkele andere „vrienden van de kapel". Zij feesten zondag met hun jubilerende pastoor. (Foto JVDP)

Amelgem, met zijn meer dan driehonderdvijftig jaar oude kapel, behoorde van oudsher tot de Norbertijnerabdij van Grimbergen. De pastorij van Oppem werd door die Norbertijnen, beter gekend als de Witheren, in 1615 gebouwd. Toen Albert Van Doorslaer in 1964 pastoor werd van Oppem kreeg hij meteen ook de kapel van Amelgem onder zijn hoede. Hij was meteen de eerste niet-Norbertijner die in de pastorij zijn intrek nam.

Tijdens de maanden mei, juni, juli en augustus wordt er elke eerste en derde zaterdagavond van de maand een mis opgedragen in Amelgem. Ook nog de eerste zaterdag van september en de eerste zondag volgend op 8 september, het feest van Onze-Lieve-Vrouw-geboorte aan wie de kapel toegewijd is.

Niet alleen pastoor Van Doorslaer is al 25 jaar begaan met de kerk. Al even lang is de

Merchtemnaar Alexander Robyn de duivel-doet-al en in de praktijk de koster van de kapel.

Drie jubilea voor Oppemse pastoor

„Mijn echtgenote Lea Emmerchts is geboren in de boerderij naast de kapel en mijn schoonouders zorgden voor het kuisen van de kapel", aldus Alexander. „Van in den beginne stak ik hier een handje toe en dat is door de jaren een vaste job geworden. Zo luidt ik 's zaterdags om 19 en 19 u. 30 de ene klok die de kapel rijk is om de mis van 20 uur aan te kondigen. Vorige week is de klepel er echter uitgevallen maar de ge-

meente heeft beloofd dat het tegen de viering van zondag zal hersteld zijn. En niettegenstaande Amelgem maar een dertigtal inwoners telt zijn de zestig stoelen van de kapel bij elke viering allemaal ingenomen. Vele mensen van buiten Amelgem voelen zich aange trokken door de gezelligheid, de romantiek en eigen sfeer van de kapel. Hier wordt de mis nog echt „gevierd". Het is een mis-onder-vrienden, iedereen kent iedereen, iedereen helpt mee. Sedert een tiental jaren zijn er ook altijd enkele leden van het Merchtemse dameskoor Crescendo aanwezig, een initiatief dat een drietal jaar geleden werd nagevolgd door hun collega's van het parochiaal mannenkoor."

Amelgem heeft ook nog een écht café naast de kerk: café Sint-Gillis van Jean Vertongen en Jeanne Versaen. Hun café is het verlengstuk van de mis zoals in vroegere tijden. De

meesten komen er achteraf iets drinken en voor de mensen van het koor ligt er een boterham met platte kaas, paté of zelfgemaakte geperste kop klaar. Het landelijk karakter en menselijk contact zijn in Amelgem nog niet verloren gegaan.

■ Zondag 10 september om 14 u. 30 gaat pastoor Van Doorslaer voor in een openluchtmissviering aan de kapel van Amelgem. Koncelebranten zijn prelaat Wagenaar van Grimbergen en de pastoors van Wolvertem en Sint-Brixius-Rode. De viering wordt muzikaal opgeluisterd door het parochiaal mannenkoor van Merchtem en het Merchtemse dameskoor Crescendo. Na de mis wordt aan de pastoor door de „vrienden van de kapel" een geschenk overhandigd. En daarna liggen de boterhammen te wachten in Sint-Gillis. (RWM)

(Uit "Het Nieuwsblad" van 10 september 1989)

Vanwege Berla : Van harte Proficiat Mijnheer Pastoor en nog vele, vele jaren !!!

WOLVERTEM IN COMPUTER

DOPEN IMDE 1612-1648.

REGISTER 14.

Deze eerste proef moet, althans voor mezelf, een nieuw tijdperk inluiden, meer bepaald het computertijdperk.

Wat men met zo'n bewerking zoal allemaal kan tot stand brengen grenst bijna aan het ongelooflijke.

Voorbij is nu plots al dat gerommel met fiches en de bijhorende bakjes maar dat is niet het voornaamste. Wat vooral van enorm belang is is het feit dat men uit deze lijsten nu zaken als het ware "te voorschijn kan toveren" die vroeger met fiches praktisch ondoenbaar waren.

Neem nu bijvoorbeeld het sorteren van de gegevens, dat is in een handomdraai gebeurd terwijl men met steekkaarten dagenlang bezig was om deze alfabetisch te klasseren maar eens dat dat gedaan was dan zou men lijsten moeten maken van allerlei nevenklassementen en dat vroeg verschrikkelijk veel tijd en geduld.

Nu hebben we in drie tellen de volgende overzichten:

- 1) Kronologische lijst
- 2) Alfabetische rangschikking
- 3) Alfab. lijst der MOEDERS
- 4) Alfab. lijst der PETERS
- 5) Alfab. lijst der METERS

Hiermee zijn de mogelijkheden evenwel nog helemaal niet uitgeput want er zijn nog tal van andere bewerkingen mogelijk.

Het grote voordeel komt ook tot uiting bij de diverse "ontdekkingen" die men tijdens zo werk doet. Zo is er ondermeer het feit dat ik met mijn fiches er nog niet was achtergekomen dat de naam COUTERMAN identiek was aan VAN CAUTER en dat SMISMANS hetzelfde was als VERSMISSEN en zo zijn er nog tal van andere voorbeelden aan te halen.

In de hiernavolgende pagina's

gaan we proberen u één en ander naar voor te brengen over deze bijzonderheden.

De tabellen zijn noqal naar de grote kant maar in ieder geval wel overzichtelijk. Er zijn 14 kolommen die als volgt te verklaren zijn:

- 1) NR.
Dit is het eigenlijke volgnummer en is in alle andere lijsten hetzelfde, het geldt terzelfdertijd voor de bijgevoegde lijst met VOETNOTEN.
  - 2) NAAM VAN HET KIND.
Hoeft geen verdere uitleg.
  - 3) VOORNAMEN KIND.
  - 4) DATUM.
  - 5) VOORNAMEN VADER.
  - 6) NAAM VAN DE MOEDER.
  - 7) VOORN. MOEDER
Voornamen van de moeder.
  - 8) REG.
Registernummer.
  - 9) FOLIO.
Bladzijde recto of verso
  - 10) G.
Het geslacht van het kind:
M = mannelijk
V = vrouwelijk
O = onbekend
  - 11) NAAM VAN DE PETER.
  - 12) VOORN. PETER
Voornamen PETER.
  - 13) NAAM VAN DE METER.
  - 14) VOORN. METER.
Voornamen METER.
- Enkele andere tekens die gebruikt worden in deze lijst:
- * betekent dat de PETER of METER vervangen werd door een invaller (zie de desbetreffende VOETNOOT).
  - ? betekent naam niet of heel slecht leesbaar.
  - naam ? betekent dat de door mij vermelde naam VERMOEDELIJK juist is.
  - i.n.v. of inv. betekent IN NAAM VAN.

NOTITIES BIJ DE DOPEN VAN IMDE

1612 tot 1648 - REGISTER 14.

In register 14 vinden wij 170 doop-akten.

Van één kind werd de akte dubbel ingeschreven, deze van LODEWIJCKX Joannes (in de andere akte LODEWYCK genoemd), de ene akte op 31.03.1648 en de andere op 01.04.1648. (zie nrs 167 & 169). Bij beide akten is echter de vader Jacobus en de moeder Anna PEETERS en ook de Peter en Meter zijn dezelfde.

Hierdoor is het totale aantal dus in feite 169 akten.

Daarvan waren er 91 jongens, 74 meisjes en 4 waarvan men het geslacht niet kan bepalen bij gebrek aan voldoende gegevens. Mogelijk vinden wij die later wel terug in de overlijdensakten en komen wij er nog op terug.

Zowel bij de jongens als bij de meisjes was er zowat 13 % waarvan de voornaam bleek af te wijken van die van de PETER of METER. In die periode kregen de kinderen dus in overwegende mate de naam van hun PETER of METER (87 %).

Vanzelfsprekend gaan wij deze en andere cijfers later ook vergelijken met die van de andere parochies in Wolvertem, Rossem en Meusegem.

De voorhanden zijnde voornamen gaven een allesbehalve ruime keuze.

Bij de kinderen zelf vonden wij 46 verschillende voornamen. 24 bij de jongens en 22 bij de meisjes.

De vaders gaven een keuze uit 28 voornamen (dus 4 meer dan bij de jongens) maar bij de moeders was er niet zoveel va-

riatie want daar kon uit slechts 15 namen gekozen worden.

In de reeks PETERS vinden wij dan weer 39 mogelijkheden en bij de METERS kon men kiezen uit 25 namen.

Dit wil echter niet zeggen dat men al die voornamen zomaar bij elkaar kan gaan tellen want in werkelijkheid waren vele van die namen in de verschillende reeksen dezelfde. Globaal genomen waren er 41 verschillende jongens- of mansnamen en 27 vrouwen- of meisjesnamen. (zie hiernavolgende lijst).

MEISJESNAMEN.

Angela	Josina
Anna	Judoca
Anna Maria *	Laurentia
Antonia	Margareta
Antonina *	Maria
Barbara	Maria Anna
Catharina	Martina
Christina	Paulina
Dimpna	Petronella
Elisabeth	Stephana
Florentia	Susanna
Francisca	Theresia
Joanna	

*(Anna Maria en Antonina hebben wij hier als "variante" vermeld voor resp. Anna en Antonia).

JONGENSNAMEN.

Adam *	Henricus
Adamus	Hermannus
Adrianus	Hieronymus
Andreas	Jacobus
Antonius	Jaspar *
Arnoldus	Jeronimus *
Augustinus	Joannes

Benedictus	Judocus
Bernardus	Lambertus
Christianus	Lanslotus
Christophorus	Laurentius
Clemens	Ludovicus
Conrardus	Marcus
Cornelius	Martinus
Egidius	Michael
Erasmus	Nicolaus
Franciscus	Petrus
Gaspar	Philippus
Gerardus	Quintinus
Guillielmus	Stephanus
Hendricus *	

* (Adam, Jaspar, Jeronimus & Hendricus in feite varianten op resp. Adamus, Gaspar, Hieronymus & Henricus).

Bij de meisjes is er nog een apart geval, een "uitschieter" als het ware want met de naam "DYMPHNA" wist men blijkbaar niet goed hoe men die nu feitelijk diende te schrijven. Men vindt o.a. DIMPNA, DIGNA, DIMGNA, DINA en DINGNA.

In het "WOORDENBOEK VAN VOORNAMEN" van Dr. J. VAN DER SCHAAR vinden we reeds 8 verschillende vormen van deze naam, we kunnen er dus nog 5 aan toevoegen en zo komen we dan aan 13 verschillende naamsvormen. In Edegem noemde men DYMPHNA eenvoudigweg DIMP maar dat was dan wel ca 1950.

In ieder geval, de diverse vormen van deze voornaam schijnen er wel op te wijzen dat het een vrij vreemde naam moet geweest zijn voor de mensen van Wolvertem, zelfs voor de pastoor. De gemeente GEEL waar deze naam in die tijd wel heel bekend moet zijn geweest lag dan ook "mijlenver" van Imde af. Het lijkt me in ieder geval wel een interessante aanwijzing dat Dimpna VAN HUMBEECK afkomstig was van een streek die nogal een eindje van Imde vandaan lag.

ENKELE ANDERE VERGELIJKINGEN.

Wanneer wij een vergelijking doorvoeren van de familienaam, komen we tot volgende bevindingen.

Vergelijking familienaam:
KIND > MOEDER > PETER > METER
Jongens en meisjes apart:

1) DE VIER NAMEN VERSCHILLEND:

J	M
46 = 50,5%	42 = 57,5%

Dit wijst er dus op dat in 54% der gevallen geen directe familie optrad als peter of meter (tenzij aangetrouwd).

2) KIND > MOEDER:

J	M
1 = 1,09%	0

3) MOEDER NIET VERMELD:

J	M
0	3 = 4,1%

4) KIND > PETER:

J	M
13 = 14,2%	8 = 10,9%

5) KIND > METER:

J	M
7 = 7,6%	3 = 4,1%

6) KIND > PETER > METER:

J	M
1 = 1,09%	1 = 1,3%

7) MOEDER > PETER:

J	M
13 = 14,2%	14 = 19,1%

8) MOEDER > METER:

J	M
14 = 15,3%	6 = 8,2%

9) PETER > METER:

J	M
2 = 2,1%	1 = 1,3%

10) MOEDER > PETER > METER:

J	M
1 = 1,09%	0

Wat kunnen wij nu zoal met de-

ze cijfertjes aanvangen ?

In dalendé lijn krijgen wij voor jongens en meisjes samen: (dus het gemiddelde)

- 1) Naam kind wijkt af van Peter en Meter: 54%
- 2) Moeder + Peter dezelfde naam: 16,7%
- 3) Kind + Peter dezelfde naam: 12,6%
- 4) Moeder + Meter dezelfde naam: 11,7%
- 5) Kind + Meter dezelfde naam: 5,8%

We kunnen uit deze cijfers dus "zeer voorzichtig" concluderen dat het voor de overgrote meerderheid niet zoveel belang had dat er een familielid optrad als PETER of METER maar we moeten hier dadelijk aan toevoegen dat geen rekening werd gehouden met de "aangetrouwden".

Verder zien we dat in meer dan 16% de verwantschap MOEDER > PETER een rol speelde en hier-tegenover zien we het familieverband KIND of VADER > PETER met iets meer dan 12%.

De verhouding is in feite nog groter als wij de relatie MOEDER > METER bekijken met 11% en daartegenover KIND of VADER > METER met ruim 5%.

Wij zien dus een min of meer duidelijke lijn in de verhouding:

- 1) MOEDER > FAMILIE 29,3%
- 2) VADER > FAMILIE 17,5%

Met andere woorden, wie bepaalde in een gezin wie er in aanmerking kwam voor het PETER- of METERSCHAP ?

Dat ligt nogal voor de hand. Afgaande op bovenstaande cijfers kan men gerust stellen dat het de vrouw des huizes was die de keuze van PETER of METER in de "goeie" richting stuurde. De cijfertjes leren ons immers

dat in bijna één derde (29%) de familie langs moederskant aan bod kwam terwijl de verwanten langs vaderszijde genoeg moesten nemen met één zesde (17%) van de "koek".

Dat de vrouwen op onze dagen moeten opkomen voor hun rechten of voor bepaalde voordelen is in feite maar een fabeltje want zelfs driehonderd jaar geleden waren zij eigenlijk al wat zij nu voorwenden te willen worden, nl: "baas in huis" of, om het met een duur woord te zeggen, "geëmancipeerd".

Medard Moerenhout.

*****

Nog een kleine wetenswaardigheid voor eventuele latere vergelijkingen; in de genoemde periode was er bij de jongens geen enkele die meer dan één voornaam kreeg en er was ook geen enkele PETER die meer dan één voornaam had.

Bij de meisjes daarentegen waren er vier die bij het doopsel twee voornamen kregen:

Theresia Florentina (nr.145)

Maria Anna (nr.120 en 121)

Anna Maria (nr.97).

Er was slechts één METER met twee voornamen: Anna Maria (nr.97) en één met drie voornamen: Joanna Maria Theresia (nr.145).

In latere jaren zullen we merken dat het geven van meerdere voornamen stilaan toeneemt maar daar komen we nog wel op terug.

*****

N.V.D.R. : Deze zeer merkwaardige lijsten liggen ter inzage bij "Berla" (lokaal nr 5 in de Snipper)
Allerbeste dank aan ons ijverig medelid, de Heer Medard MOERENHOUT voor dit nuttig geschenk !

OPROEP

- De leden van de Redaktieraad worden vriendelijk uitgenodigd op de redaktievergadering (taakverdeling) in de Snipper - lokaal 7 om 20 uur op vrijdag 20 oktober 1989.
  - Alle leden van Berla die actief willen medewerken (min of meer !) worden eveneens verwacht op deze werkvergadering. Wij hebben U nodig !
-

INHOUDSOPGAVE

Blz	1	BARON d'HOOGHVORST	E. VAN HEMELDONCK
	5	PLAATSNAMEN TE WOLVERTFM	Dr J. VAN HOF
	10	KEN UW DORP	
	11	HET GEMEENTELIJK OFFICIEEL ONDERWIJS TE ROSSEM	M. GILLISJANS
	14	DRIE JUBILFA	RWM (Uit "Het Nieuwsblad")
	15	WOLVERTEM IN COMPUTER	MEDARD MOERENHOUT
	20	OPROEP INHOUDSOPGAVE	

Gemeentekrediet

MEISE

uit sympathie

Voor alle bankverrichtingen het juiste adres :
Nieuwelaan 110 - 1860 Meise
Tel. : 02/269.01.63

BERLA wordt gesteund door de

ASLK

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS

**De bank die u een voetje voor geeft
in het leven.**

ASLK KANTOREN TE MEISE EN WOLVERTEM

NOORDSTARFONDS V.Z.W.

**De kulturele
stichting van de
verzekeringsmaatschappij
De Noordstar en Boerhaave**